

## Література

1. Амацьєва О.П. Театральні-ігрові діяльності як засіб розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку / О.П. Амацьєва, Л.М. Макарова. – К.: Освіта, 1994.
2. Артемова Л. В. Театр і гра / Л. В. Артемова. – К., 2002. – 291 с.
3. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років / А.М. Богуш. – К.: ВД «Слово», 2004. – 376 с.
4. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня / О. М. Ворожейкіна. – Х. : Вид. група «Основа», 2010 р. – 207 с.
5. Демченко О.П. Формування соціальної компетентності дітей з особливими потребами у процесі використання виховних ситуацій / О.П.Демченко // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова : серія 19. Корекційна педагогіка та соціальна психологія : зб. наукових праць. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. – С.60-63.
6. Казьмірчук Н.С. Особливості підготовки вчителів початкових класів до реалізації принципу наступності дошкільної та початкової ланок освіти // Наукові записки: зб. матеріалів науково-практичної конференції викладачів та студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Серія «Мистецтво» / За ред. Л.В.Старовойт. – Вінниця, 2018. – С. 89-93.
7. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]- Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Психолого-педагогічні науки : зб. наук. пр. / Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 1996. – С.151-152.
9. Сиротич Н. Попередження синдрому „соціокультурного споживача” засобами театралізованої гри / Н. Сиротич // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2013. – №9. – С. 15-19.

373.2.091.33:792

**О. Мельник,**

здобувач ступеня вищої освіти магістр»

Вінницького державного педагогічного університету  
імені Михайла Коцюбинського

**O.Melnyk,**

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi  
State Pedagogical University

### ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ МИСТЕЦТВА В ОСВІТНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

### ORGANIZATION OF THEATRICAL ACTIVITIES FOR SENIOR PRESCHOOL AGE CHILDREN AS ONE OF THE WAYS OF EFFECTIVE USE OF ART IN THE EDUCATIONAL WORK OF PRESCHOOL INSTITUTIONS

**Анотація.** В статті розглядаються питання використання мистецтва в освітній роботі старших дошкільників. Аналізуються педагогічні умови організації театральної діяльності дітей старшого дошкільного віку. Автор статті визначила необхідність підведення старших дошкільників до усвідомлення специфіки різних видів театального мистецтва, мотивування в них стійкого інтересу до мистецтва театру, готовності до творчої діяльності.

**Ключові слова:** старший дошкільний вік, освітня робота, театралізована діяльність, гра-драматизація.

**Annotation.** The article considers the use of art in the educational work of senior preschoolers. Pedagogical conditions of the organization of theatrical activity of senior preschool age children are analyzed. The author of the article identified the need to bring older preschoolers to understand the specifics of different types of theatrical art, motivating them to a lasting interest in the art of theater, readiness for creative activity.

**Keywords:** senior preschool age, educational work, theatrical activities, play-dramatization

**Постановка проблеми та її зв'язок з важливими завданнями.** Одним з найбільш сильних засобів естетичного виховання є мистецтво. У дошкільному віці необхідно максимально використовувати величезну можливість мистецтва, яке впливає на психіку, інтелект, розум людини, розширює його емоційний досвід, вчить усвідомлювати його роль в житті людини.

Проблема естетичного виховання та розвитку дитячої творчості – одна з серйозних проблем педагогіки, вирішення різних аспектів якої в області дошкільного виховання приділяється на сьогоднішній день велика увага.

Усі діти різні, мають різний рівень розвитку психічних процесів, емоційно-вольової сфери, мовлення, рухів. Тому для роботи з дошкільниками важливо добирати такі ігри чи ігрові вправи, які сприяли б підвищенню розумової активності, удосконаленню мовних навичок, розвитку психічних процесів, підвищенню емоційної активності.

Сучасним критерієм педагогічної творчості педпрацівників є їх прагнення й уміння створити сприятливі умови для власної плідної співпраці з дітьми, що забезпечать вихованцям емоційний комфорт, саморозвиток, можливість самореалізуватися.

**Аналіз останніх наукових публікацій.** У роботах сучасних науковців Л. В. Артемової «Театралізовані ігри дошкільників», Т. Н. Доронової «Граємо в театр», М. Д. Маханевої «Театралізовані заняття в дитячому садку» розглянуті особливості організації театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку, визначено зміст і завдання роботи в різних вікових групах, виділені основні принципи організації театралізованої діяльності, запропонована методика роботи, виявлено особливості проведення театралізованих занять, розроблені сценарії.

У посібнику «Театралізована діяльність у дошкільних навчальних закладах». упорядником якого є І. Я. Шараєвська вміщено теоретичні та практичні матеріали, що ілюструють систему роботи педагогічного колективу з підготовки та проведення ігор-драматизацій із дошкільниками, ознайомлення їх із театром як установою, професіями його працівників, а також розробки заходів та рекомендації для педагогів і батьків щодо ознайомлення дітей із елементами театрального мистецтва.

**Мета статті.** Дослідити педагогічні умови, які сприяють розвитку театралізованої діяльності та проаналізувати вплив театралізованої діяльності на розвиток дітей старшого дошкільного віку.

**Виклад основного матеріалу.** У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що метою діяльності дошкільного закладу є забезпечення гармонійного розвитку кожної дитини, створення сприятливих умов для її особистісного становлення та творчої самореалізації. Одним із ефективних засобів педагогічного впливу на розвиток творчої особистості дошкільника названо театралізовану діяльність [1]. Вона сприяє естетичному вихованню дітей, прилучає їх до мистецтва, розвиває вміння бачити, чути, розуміти красу слова, дії. Театральне мистецтво близьке і зрозуміле дітям старшого дошкільного віку, адже в його основі – гра, а це для дошкільника – найголовніший аспект діяльності, адже діти, граючись, розвиваються.

У змістовому наповненні освітньої лінії «Дитина у світі культури» Базового компонента дошкільної освіти відмічено те, що успішною дитяча театральна діяльність є тоді, коли дитина «творчо застосовує художньо-мовленнєвий і музично-пластично-пісенний досвід у театралізації гри, сценки, самостійно вигаданої казки, творів інших літературних жанрів» [1, с.18].

Граючи в театрі, малята не лише залучаються до мистецтва, вчать бачити й розуміти красу слова, дії, а й отримують величезне емоційне задоволення, розвивають свої пізнавальні інтереси, художньо-творчі здібності, особистісні якості, вчать мудрості, мають можливість самостверджуватися.

К. Станіславський відмічав, що театр – найкращий засіб для спілкування людей, це диво, що здатне розвивати в дитині творчі задатки, стимулювати розвиток психічних процесів, удосконалювати тілесну пластичність, формувати творчу активність [7, с. 12].

Робота з дітьми старшого дошкільного віку повинна проводитися систематично й послідовно з поступовим ознайомленням дошкільників зі сценарієм вистави, вивченням слів героїв та вправлінням їх в оволодінні вміннями й навичками, необхідними для проведення театралізації. Тривалість дитячої діяльності визначається поставленими завданнями, активною дитячою працездатністю, зумовленою віковими та індивідуальними особливостями [4, с.4].

Підготовка повинна здійснюватись під час спеціально організованих занять із театралізованої діяльності у другу половину дня: по одному на тиждень.

Тривалість занять з дітьми старшої групи – до 35 хвилин. Заняття можуть проводитися мікрогрупами по 2-3 дітей у кожній, підгрупами по 3-6 дітей або із усіма учасниками вистави по 6-10 дітей залежно від мети, яку визначає педагог під час попередньої підготовки [7, с. 11].

Завдання підготовки до гри-драматизації можуть вирішуватися в ході спостережень, екскурсій, під час читання художньої літератури, слухання музики, співу, музичних, рухових і дидактичних ігор, ігрових вправ, пізнавальних та мовленнєвих занять, самостійної художньої діяльності та спеціально організованих занять.

У першій частині такого заняття здійснюється ознайомлення дошкільників зі змістом художнього твору, обраним для драматизації. Вихователь виразно читає або розповідає текст, можна також прослухати його в аудіозаписі.

Подальша робота на цьому етапі проходить шляхом поступового поглибленого вивчення художнього тексту завдяки використанню різних видів переказу (за ролями, вроздріб тощо), бесіди за змістом та бесіди, що спрямована на аналіз зовнішніх проявів емоційного стану персонажів за допомогою використання ілюстрацій та відповідних запитань до них: *«Який настрій у хлопчика, дівчинки?»*, *«Як ти про це дізнався?»*, *«Про що свідчить вираз обличчя (поза, хода, рухи)?...»*.

У другій частині заняття увага зосереджується на розвитку дитячої уяви, подальшому збагаченню емоційного досвіду дітей через проникнення в емоційний стан літературних героїв, ознайомлення із засобами їхнього вираження в мовленні. Виконання цих завдань здійснюється за допомогою застосування комплексу методів і прийомів: використання ілюстрацій, фотографій із зображенням людей і казкових персонажів у різному емоційному стані, імітаційно-ігрових вправ, дидактичних ігор із піктограмами для вправлення дітей у визначенні емоційного стану за зовнішніми ознаками, завдань, переліку запитань до дітей із метою вправлення їх у визначенні почуттів і емоційного стану героїв за мовленнєвими й зовнішніми проявами і т. д. Наприклад: *«Як плаче чи сміється зайчик?»*, *«Який настрій у дідуся?»*, *«Яким голосом говорить ведмідь?»* тощо. Застосування такого комплексу прийомів дає змогу уникнути монотонності в мовленні дітей, що виникає внаслідок механічного заучування тексту ролі без проникнення й відтворення почуттів героїв.

У третій частині заняття робота спрямована на практичне засвоєння дітьми засобів виразності. Для цього використовуються творчі вправи, спрямовані на розвиток умінь самостійного використання інтонації, виразних рухів для передачі емоцій літературних героїв. Наприклад: *«Покажи ходу»*, *«Зміни голос»* тощо.

На цьому самому етапі проводиться робота над технікою мовлення (вправи, ігри, скороговки, тощо).

Наприклад:

Робота над скороговкою *«Снігу, сніжок, падай на поріжок»*

Схема роботи:

- прослухати скороговку;
- вимовити разом із вихователем хором;
- вимовити, відстукуючи ритмічний малюнок долонями;
- вимовити скороговку, крокуючи на місці в такт ритмічному малюнку;
- самостійне промовляння скороговки кожною дитиною.

#### **Вправа «Різна хода»**

Учити вихованців передавати ходу людей у різних ситуаціях і станах.

Ведучий озвучує завдання дітям: зімітувати ходу людини, яка над чимось розмірковує; ходу дитини, яка радіє; ходу людини, яка переходить вузьким місточком через струмок.

Труднощі полягають у тому, що діти повинні передавати зміну звичного ритму рухів, добирати відповідно до ситуації жести, задіювати всі частини тіла.

#### **Вправа «Кошик»**

Учити дітей добирати відповідну атрибутику для створення конкретного образу у гри-драматизації.

Показати, який кошик потрібний Червоній Шапочці, Маші, Ведмедю («Маша і Ведмідь»): Михайлові Івановичу, Настасії Петрівні, Мишкові («Три ведмеді»); Снігурочці («Снігурочка і лисиця»).

**Варіант 1.** Ведучий пропонує всім дітям підгрупи намалювати кошик для казкового героя (кожний отримує індивідуальне завдання). Завершивши роботу, діти розповідають, для кого намалювали кошик і чому його зробили саме таким. (Так, у кошику Червоної Шапочки мають уміститися пиріжок та горщик масла; у Машиному – лісові ягоди, а у ведмедиковому – вона сама разом із пиріжками.)

Під час проходження практики ми провели музично-театралізоване заняття для дітей старшого дошкільного віку, на якому інсценували українську народну казку «Колобок».

Мета: розвивати творчі здібності дітей через участь у театралізованій діяльності та участі в спільному з батьками художній творчості. вчити в театралізованій діяльності розігравати ситуації по нескладним сюжетам, розвивати емоційну чуйність, спонукати дітей включатися в спільну з дорослими і однолітками діяльність. Продовжувати розвивати допитливість, активність, інтерес до різних видів музичної діяльності.

До процесу підготовки до вистави ми залучили батьків. Вони допомагали виготовленню атрибутів і декорацій, розучували тексти з дітьми.

Підготували матеріал для казки – Шапка-вушанка і валянки для діда, хустка, окуляри для баби, жовта сукня і бант для Колобка, елементи костюмів для інших персонажів, які грають роль звірів, стіл і стільці, посуд на столі, декорація лісу (площинні та об'ємні дерева, гриби, квіти), пеньок.

Робота над інсценуванням казки ми проводили в два етапи.

Попередня робота:

1. розповідаємо казку;
2. уточнюємо героїв казки і їх дії;
3. готуємо декорацію (будинок, лавка, стіл).

Перший етап – попередня робота, пов'язана з накопиченням і збагаченням знань, вражень дітей в зв'язку з обраною темою читання казки, її переказ дітьми, драматизація за допомогою ляльок, пропонуємо подивитися мультфільм.

Другий етап був спрямований на те, щоб діти в ході обговорення запропонували свій варіант казки. З цією метою було проведено серію занять, під час яких діти неодноразово слухали всю казку цілком, потім пропонували свої варіанти.

Перед інсценуванням діти розподілилися на дві групи: акторів, які під звучання музичної п'єси будуть інсценувати казку за допомогою настільного театру, і музикантів – дітей, які на музичних інструментах будуть створювати ігровий образ, супроводжуючи музичний твір. Текст казки відтворював вихователь.

Підсумком усієї підготовчої роботи стала гра-драматизація – дитяча вистава, на перегляд якої у спеціально відведений час у другу половину дня приходили подивитися вихованці дошкільного закладу та батьки маленьких артистів. Діти в театральних костюмах і гримі займали свої місця на сцені й за кулісами. Юні актори, «перевтілюючись в образ», брали участь у колективній грі. Старанно, у міру своїх індивідуальних можливостей, за допомогою міміки, жестів, зміненого голосу, інтонації вони передавали характерні риси свого персонажа, своє ставлення до нього. Кожна дитина знала текст усіх дійових осіб, вчасно озвучувала репліку відповідно до обраної ролі, вступала в ігрову взаємодію. Коли траплялося ситуація, що дошкільник забував слова, то йому на допомогу завжди приходив вихователь.

У вихованні дітей нема дрібниць, тому не менш важливим є виховання дитини-глядача. Хороший глядач, як і хороший актор, повністю перевтілюється в героя. Таким ідеальним глядачем є майже кожна дитина. Під час перегляду вистав малята співпереживали героям, шукали шляхи вирішення складних ситуацій, висловлювали співчуття ображеним, водночас вони виражали емоції, властиві дійовій особі чи улюбленому персонажеві.

Після перегляду вистави ми провели із дошкільнятами бесіду, щоб виявити: чи зрозуміли вони зміст вистави; позитивні й негативні вчинки героїв; хто з героїв найбільше сподобався... Адже

перегляд театралізацій стимулює пізнавальну активність дітей, розвиток їхніх інтелектуальних інтересів, мотивує до прояву співпереживання, взаємодії в колективі, формування товариських відносин.

**Висновки і перспективи подальших розробок.** Отже, метою організації театральної діяльності в дошкільному навчальному закладі є: залучення дітей до творчої діяльності шляхом ознайомлення з театральним мистецтвом, використання театралізації для розвитку творчих, акторських та сценічних здібностей вихованців, формування в них мовленнєвої компетентності, навичок театраль-но-виконавської діяльності, ознайомлення дошкільників із театром як установою, з професійною діяльністю його працівників.

У театралізованій діяльності старшого дошкільного віку інтеграція кількох видів художньо-творчої діяльності має благотворний вплив на формування всебічно розвиненої особистості. Найповніший розвиток належить естетичному вихованні дитини, тому що під час драматизації поєднується засвоєння й розуміння літературного твору; оформлювальна діяльність: музичні ігри, пісні, танці. Таким чином, гармонійне сполучення різних видів естетичної діяльності під час гри дає змогу вирішувати завдання формування художнього смаку і творчої активності дітей.

### Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / Наук. кер.: А.М.Богуш. Київ: МЦФЕР–Україна, 2012. 26 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/>
2. Луценко І. Дошкільна освіта і глобалізація. Пріоритетні напрямки виховання дошкільнят. *Дошкільне виховання*. 2017 №3. С. 18- 25.
3. Пахальчук Н. Місточок до прекрасного: Збагачення естетичного досвіду старших дошкільників засобами мистецтва. *Дошкільне виховання*. 2011. № 5. С. 18-22.
4. Половіна О. Мистецька освіта сьогодні: (вибір) синтез підходів. *Дошкільне виховання*. 2019. № 12. С. 3–5.
5. Семенов О.С. Формуємо творчо спрямовану особистість: перші кроки: навч. посіб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2016. 156 с.
6. Тарасенко Г. С., Голук О. А., Кривошея Т. М. Практикум з теорії та методики виховання: навчально - методичний посібник. Вінниця: Нілан ЛТД, 2014. 392 с.
7. Театралізована діяльність у ДНЗ. / упоряд. І.Я. Шараєвська, В.В. Семізірова. Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2014. 128с.

**УДК 37.013:792**

**В. Монзолевська,**

викладач класу театального мистецтва  
Вороновицька дитяча школа мистецтв  
сmt. Вороновиця, Україна,

**Р. Монзолевський,**

Директор Вороновицького  
селищного будинку культури, Україна

**V. Monzolevskaya,**

Teacher of theatrical art class  
Voronovytsia Children's School of Arts  
Voronovytsia township, Ukraine,

**R. Monzolevsky**

Director of Voronovsky  
village house of culture, Ukraine

### ЦІЛІ І ЗАДАЧІ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ДЛЯ ДІТЕЙ

### GOALS AND OBJECTIVES OF THEATER PEDAGOGY FOR CHILDREN